

วิกฤตพลังงาน 2026 : การเผชิญหน้าของโลกกับจุดเปลี่ยนผ่านเชิงวิกฤต THE 2026 GLOBAL ENERGY CRISIS AND THE GLOBAL ENERGY TRANSITION

ดรชนี ศรีอนันต์รักษา^{1*}

Dadchanee Srianunruksa¹

*Corresponding Author E-mail: dadchanees@gmail.com

Received April 25, 2026; Revised June 18, 2026; Accepted June 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของวิกฤตราคาน้ำมันโลกในปี ค.ศ. 2026 2) ศึกษาผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม การบิน โลจิสติกส์ และการผลิต ซึ่งนำไปสู่แรงกดดันด้านเงินเฟ้อ วิกฤตค่าครองชีพ และความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานสุทธิ เช่น ประเทศไทย และ 3) อธิบายว่าวิกฤตนี้สะท้อนความยั่งยืนของการเปลี่ยนผ่านพลังงานโลก การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานขององค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ IEA, EIA, IMF, World Bank ตลอดจนบทความวิชาการและงานศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองของพลังงานและภูมิรัฐศาสตร์พลังงาน แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงตีความภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองของพลังงาน ผลการศึกษาพบว่า วิกฤตพลังงานปี ค.ศ. 2026 มีรากฐานจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลางและการหยุดชะงักของเส้นทางลำเลียงพลังงานสำคัญ เช่น ช่องแคบฮอร์มุซ ส่งผลให้ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติปรับตัวสูงขึ้นอย่างรุนแรง และก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลูกโซ่ต่อภาคการผลิต การขนส่ง การบิน และค่าครองชีพของประชาชนทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศผู้นำเข้าพลังงานสุทธิ เช่น ประเทศไทย นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนว่า ความผันผวนของราคาพลังงานมิได้เกิดจากข้อจำกัดด้านอุปทานเพียงอย่างเดียว หากแต่เกี่ยวข้องกับอำนาจตลาด ความคาดการณ์ของผู้ประกอบการ และข้อจำกัดของกระบวนการเปลี่ยนผ่านพลังงานโลก ซึ่งยังไม่สามารถลดการ

¹ นักวิชาการอิสระ

¹ Independent Scholar

พึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การรับมือกับวิกฤตพลังงานในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยนโยบายแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงความมั่นคงทางพลังงาน ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แม้ว่าหลายประเทศจะมุ่งส่งเสริมพลังงานสะอาด แต่ระบบพลังงานใหม่ยังไม่สามารถทดแทนระบบเดิมได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อสร้างระบบพลังงานที่มีความยืดหยุ่นและสามารถรองรับความไม่แน่นอนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: วิกฤตพลังงาน 2026; ภูมิรัฐศาสตร์พลังงาน; การเปลี่ยนผ่านพลังงาน

Abstract

This academic article aims to: 1) analyze the causes and impacts of the global oil price crisis in 2026; 2) examine its effects on the industrial, aviation, logistics, and manufacturing sectors, which contributed to inflationary pressures, rising costs of living, and economic instability in many countries, particularly net energy-importing countries such as Thailand; and 3) explain how this crisis reflects the contradictions inherent in the global energy transition. This study employs a documentary research approach by analyzing data from international organizations, including the International Energy Agency (IEA), U.S. Energy Information Administration (EIA), International Monetary Fund (IMF), and the World Bank, as well as scholarly literature on the political economy of energy and energy geopolitics. The collected data were analyzed through descriptive and interpretive methods within the framework of the political economy of energy. The findings indicate that the 2026 energy crisis was rooted in geopolitical conflicts in the Middle East and disruptions to critical energy transportation routes, particularly the Strait of Hormuz. These developments led to sharp increases in global oil and natural gas prices and generated cascading effects across production, transportation, aviation, and household living costs worldwide, especially in net energy-importing countries such as Thailand. Furthermore, the study reveals that energy price volatility was not driven solely by physical supply constraints but was also influenced by market power, investor expectations, and the limitations of the global energy transition process, which has not

yet been able to substantially reduce dependence on fossil fuels. The study concludes that addressing energy crises in the twenty-first century requires an integrated policy approach that links energy security, economic efficiency, social equity, and environmental sustainability. Although many countries have accelerated the promotion of clean energy, the emerging energy system has not yet fully replaced the conventional fossil-fuel-based system. Building a resilient energy system capable of coping with future uncertainties therefore remains a critical policy challenge.

Keywords: Energy Crisis 2026; Energy Geopolitics; Energy Transition

บทนำ

ยามคำคืน เมื่อเห็นแสงไฟส่องสว่างในที่ใด นั้นหมายถึงความเจริญได้เข้าถึงพื้นที่นั้น ดังนั้นความเจริญมีความจำเป็นต้องพึ่งพาพลังงาน พลังงานจึงเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ความมั่นคงของรัฐ และการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกกระดับ เนื่องจากพลังงานเป็นปัจจัยพื้นฐานของการผลิต การเกษตร การขนส่ง การสื่อสาร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม (Yergin, 2011) ปัจจุบันโครงสร้างการใช้พลังงานของโลก “ข้อมูลล่าสุดจาก Energy Institute (2025) ระบุว่า พลังงานฟอสซิลยังคงเป็นแหล่งพลังงานหลักของโลก คิดเป็นประมาณร้อยละ 81 ของการใช้พลังงานขั้นต้นทั้งหมด โดยประกอบด้วยน้ำมันร้อยละ 31 ถ่านหินร้อยละ 26 และก๊าซธรรมชาติร้อยละ 24 ขณะที่พลังงานหมุนเวียนมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 8 พลังน้ำร้อยละ 7 และพลังงานนิวเคลียร์ร้อยละ 4”

ตะวันออกกลางในฐานะแหล่งผลิตพลังงานสำคัญของโลกแล้ว ตะวันออกกลางยังเป็นภูมิภาคที่มีทรัพยากรพลังงานฟอสซิลหนาแน่นที่สุด โดยถือครองน้ำมันสำรองของโลกประมาณร้อยละ 48 และก๊าซธรรมชาติสำรองประมาณร้อยละ 40 ส่งผลให้ภูมิภาคดังกล่าวมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อความมั่นคงทางพลังงานโลกอย่างยิ่ง ความขัดแย้งหรือความไม่สงบทางการเมืองในภูมิภาคจึงสามารถส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโลกได้โดยตรง โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบฮอร์มุซ ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งน้ำมันประมาณหนึ่งในห้าของโลก ดังนั้นเมื่อเกิดความผันผวนของราคาพลังงานโดยเฉพาะน้ำมันดิบ และก๊าซธรรมชาติ เนื่องจากการปิดช่องแคบดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างต้นทุนของภาคอุตสาหกรรม การค้า การเกษตร และการบริการ ตลอดจนค่าครองชีพของประชาชน (International Energy Agency

[IEA], 2024) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบริบทดังกล่าว วิกฤตพลังงานจึงมิได้เป็นเพียงปัญหาเฉพาะด้านเศรษฐกิจ หากยังเชื่อมโยงกับประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ ภูมิรัฐศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาโลกในระยะยาว

แนวคิดและทฤษฎี 1) ความมั่นคงทางพลังงาน (Energy Security Theory) หมายถึงความสามารถของรัฐหรือสังคมในการจัดหาหรือเข้าถึงพลังงานที่เพียงพอ ต่อเนื่อง มีเสถียรภาพ ในราคาที่เหมาะสม ที่ประชาชนและเศรษฐกิจเข้าถึงได้ และความมั่นคงของประเทศ ซึ่งแนวคิดที่สำคัญของ Daniel Yergin Robert Gilpin คือรัฐต้องควบคุมทรัพยากรพลังงาน ลดการพึ่งพาต่างประเทศ สร้างอำนาจต่อรองทางภูมิรัฐศาสตร์ 2) แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองพลังงาน (Political Economy of Energy) พลังงานไม่ใช่เพียงสินค้า แต่เป็นเครื่องมือแห่งอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง 3) การเปลี่ยนผ่านพลังงาน Energy Transition หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบพลังงานจากการพึ่งพาฟอสซิล ไปเป็นสู่ระบบพลังงานคาร์บอนต่ำ ที่อาศัยพลังงานหมุนเวียน พลังงานสะอาด และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดภาวะโลกร้อน ซึ่งทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ Frank W. Geels ซึ่งมองว่า การเปลี่ยนผ่านพลังงานไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนเทคโนโลยี แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

ผลกระทบของวิกฤตพลังงาน 2026 มิได้จำกัดอยู่เพียงตลาดน้ำมันหรือก๊าซเท่านั้น หากยังขยายวงกว้างไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่นอย่างเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการบิน โลจิสติกส์ การผลิต และภาคบริการ ซึ่งล้วนมีต้นทุนพลังงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงาน การเพิ่มขึ้นของราคาพลังงานจึงนำไปสู่ต้นทุนสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ก่อให้เกิดแรงกดดันด้านเงินเฟ้อและวิกฤตค่าครองชีพในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานสุทธิ เช่น ประเทศไทย (International Monetary Fund [IMF], 2023) ซึ่งต้องเผชิญทั้งภาระต้นทุนการนำเข้า ราคาสินค้าในประเทศที่ปรับตัวสูงขึ้น และความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค ขณะเดียวกัน วิกฤตดังกล่าวยังสะท้อนความยั่งยืนของการเปลี่ยนผ่านพลังงานโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างเด่นชัด กล่าวคือ แม้นานาประเทศจะเร่งส่งเสริมพลังงานสะอาดและกำหนดเป้าหมายลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล แต่ในทางปฏิบัติ ระบบพลังงานใหม่ยังไม่สามารถทดแทนระบบพลังงานเดิมได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านเสถียรภาพ ปริมาณสำรอง เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับ ส่งผลให้โลกตกอยู่ในภาวะเปราะบางในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนผ่าน (Sovacool, 2016; IEA, 2023) ด้วยเหตุนี้ บทความวิชาการฉบับนี้จึงมี

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สาเหตุเชิงภูมิรัฐศาสตร์ของวิกฤตพลังงาน 2) ศึกษาผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคม และ 3) อธิบายความยั่งยืนของกระบวนการเปลี่ยนผ่านพลังงานโลก เพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการรับมือกับความไม่แน่นอนของระบบพลังงานในระยะยาว บทความนี้ ชี้ให้เห็นว่า นานาประเทศ รวมถึงประเทศไทยจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์จากการ “พึ่งพาพลังงานนำเข้า” ไปสู่การ “สร้างความมั่นคงทางพลังงานจากศักยภาพภายในประเทศ” เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการรับมือกับความไม่แน่นอนของโลกในอนาคต

เหตุและผลกระทบของวิกฤตพลังงาน 2026

การเกิดวิกฤตเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2026 วิกฤตครั้งนี้มีรากฐานจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง โดยระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ถึง 8 เมษายน 2026 สหรัฐอเมริกาและอิสราเอลได้เปิดการโจมตีอิหร่าน ก่อนที่จะขยายตัวไปสู่ความตึงเครียดด้านพลังงานโลก เมื่ออิหร่าน ใช้ยุทธศาสตร์แบบอสมมาตร และได้ทำการปิดช่องแคบฮอร์มุซ ซึ่งเป็นช่องทางลำเลียงพลังงานที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้นอย่างรุนแรง โดยราคาน้ำมันดิบ Brent spot อยู่ที่ 127.61 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ณ วันที่ 2 เมษายน 2026 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในช่วงวิกฤต ขณะเดียวกัน ราคาก๊าซธรรมชาติในตลาดโลกก็ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากแรงกดดันด้านภูมิรัฐศาสตร์และความเสี่ยงต่อโครงสร้างพื้นฐานพลังงานในตะวันออกกลาง

โครงสร้างพื้นฐานพลังงานในตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นทั้งแหล่ง 1)การผลิต ซึ่งตะวันออกกลางเป็นฐานอุปทานหลักของโลกโดยผลิตน้ำมันอยู่ที่ 31% และก๊าซ 18% ของโลก 2)การขนส่ง อีกทั้งมีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของท่อขนส่งไปยังท่าเรือ โรงกลั่น ตลาดส่งออก เช่น ท่อส่งน้ำมันของซาอุดีอาระเบียที่ลำเลียงน้ำมันจากฝั่งอ่าวเปอร์เซียไปยังทะเลแดง 3)การแปรรูป ตะวันออกกลางมิได้ส่งออกเฉพาะน้ำมันดิบเท่านั้น แต่ยังมีโรงกลั่นน้ำมันโดยโรงกลั่นเหล่านี้ผลิตน้ำมันสำเร็จรูป เช่น เบนซิน ดีเซล น้ำมันเครื่องบิน และวัตถุดิบปิโตรเคมี 4) การเก็บสำรอง และส่งออกพลังงาน ตะวันออกกลางมีการเก็บสำรองน้ำมันสูงถึง 48% และก๊าซ 40% ของโลก และมีช่องแคบฮอร์มุซเป็นคอขวดทางทะเลที่สำคัญที่สุดของพลังงานโลก เพราะเป็นเส้นทางลำเลียงน้ำมันและ LNG จากอ่าวเปอร์เซียออกสู่ตลาดโลก EIA ระบุว่า ในปี 2024 และไตรมาสแรกของปี 2025 ปริมาณพลังงานที่ผ่านช่องแคบฮอร์มุซคิดเป็นมากกว่าหนึ่งในสี่ของการค้า

น้ำมันทางทะเลทั่วโลก ขณะที่ IEA ระบุว่าในปี 2025 มีน้ำมันดิบเกือบ 15 ล้านบาร์เรลต่อวัน หรือประมาณ 34% ของการค้าน้ำมันดิบโลก ผ่านช่องแคบนี้

ผลการวิเคราะห์วิกฤตพลังงานปี ค.ศ. 2026 ชี้ว่า ความผันผวนของราคาพลังงานโลก มิใช่เพียงปรากฏการณ์เชิงวัฏจักรแต่เป็นผลจากปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ทับซ้อนกันระหว่างภูมิรัฐศาสตร์พลังงาน โครงสร้างตลาด และข้อจำกัดของการเปลี่ยนผ่านพลังงาน สอดคล้องกับกรอบเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มองว่าพลังงานมิได้เป็นเพียงสินค้า หากยังเป็นเครื่องมือเชิงอำนาจที่กำหนดทิศทางของระบบโลก (Goldthau & Witte, 2010; Yergin, 2011)

ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ วิกฤตนี้ยืนยันได้ว่า พลังงานมิใช่เพียงสินค้าเศรษฐกิจ แต่เป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอำนาจของรัฐและเสถียรภาพของโลก ช่องแคบฮอร์มุซ จึงมิใช่เป็นเพียงเส้นทางการเดินเรือระหว่างประเทศ แต่เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ ของระบบพลังงานโลก เมื่อเกิดความไม่มั่นคงในพื้นที่ดังกล่าว ตลาดพลังงานโลกจึงตอบสนองความเสี่ยงทางการค้าอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นราคาน้ำมัน ค่าระวางเรือ ค่าประกันภัย ต้นทุนความเสี่ยงทางการค้า

ในมิติของกลไกตลาด การปรับขึ้นของราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในช่วงวิกฤตไม่ได้สะท้อนเพียงการขาดแคลนอุปทานเชิงกายภาพ แต่ยังสัมพันธ์กับความคาดการณ์ของตลาดและพฤติกรรมเชิงยุทธศาสตร์ของผู้ประกอบการ ซึ่งอาจปรับราคาสูงกว่าต้นทุนจริง ปรากฏการณ์นี้สะท้อนบทบาทของอำนาจตลาดและเงินเพื่อเชิงคาดการณ์ ทำให้ภาระต้นทุนถูกผลักไปยังผู้บริโภคอย่างไม่สมดุล (IMF, 2023)

ในมิติทางสังคม วิกฤตพลังงานทำหน้าที่เป็นตัวเร่งความเปราะบางเชิงโครงสร้าง ทำให้ปัญหาเดิม เช่น ความเหลื่อมล้ำ หนี้สินครัวเรือน และความไม่มั่นคงในการจ้างงาน รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้ความสามารถในการปรับตัวของประชาชนลดลง และเพิ่มความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางสังคมในระยะยาว

ในมิติของนโยบายสาธารณะ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของรัฐในการรับมือวิกฤตเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการพึ่งพามาตรการระยะสั้น เช่น การอุดหนุนราคา แม้มาตรการดังกล่าวช่วยบรรเทาผลกระทบเฉพาะหน้า แต่กลับสร้างภาระทางการคลังและลดแรงจูงใจในการปรับโครงสร้างพลังงานในระยะยาว จนอาจนำไปสู่ภาวะกักตุนพลังงานเชิงนโยบายได้ นอกจากนี้ วิกฤตพลังงาน 2026 ยังสะท้อนความยั่งยืนของการเปลี่ยนผ่านพลังงานโลก กล่าวคือ แม้หลายประเทศมุ่งสู่พลังงานสะอาด แต่ในทางปฏิบัติยังคงพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลในระดับสูง โดยเฉพาะในภาคการผลิต การขนส่ง และการผลิตไฟฟ้าที่ต้องอาศัยเสถียรภาพสูง

ส่งผลให้เกิดภาวะความเปราะบางสองชั้น กล่าวคือ ต้องเผชิญทั้งความเสี่ยงจากความผันผวนของพลังงานฟอสซิล และข้อจำกัดของระบบพลังงานใหม่ที่ยังไม่สมบูรณ์ (Sovacool, 2016; IEA, 2023) สำหรับประเทศไทย นโยบายชาติด้านพลังงาน สถานการณ์พลังงานของโลกและผลต่อประเทศไทย และแนวโน้มวิกฤตพลังงาน

1) นโยบายชาติด้านพลังงานของประเทศไทย โดยนโยบายพลังงานที่มุ่งสร้างความมั่นคงทางพลังงาน ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีกรอบนโยบายสำคัญภายใต้ แผนพลังงานชาติ (National Energy Plan: NEP) ซึ่งเป็นแผนบูรณาการด้านพลังงานของประเทศ ประกอบด้วยแผนย่อยด้านการผลิตไฟฟ้า การอนุรักษ์พลังงาน การพัฒนาพลังงานทดแทน และการบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างความมั่นคงทางพลังงาน (Energy Security) การเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ (Economic Competitiveness) ประเทศไทยยังประกาศเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ภายในปี ค.ศ. 2065

2) สถานการณ์พลังงานโลกและผลต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง สงครามและมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ความเสี่ยงต่อเส้นทางลำเลียงพลังงาน การแข่งขันของมหาอำนาจ และความไม่แน่นอนของตลาดน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ วิกฤตพลังงาน ค.ศ. 2026 จึงมิได้เป็นเพียงเหตุการณ์เฉพาะหน้า แต่สะท้อนความเปราะบางของระบบพลังงานโลกที่ยังพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและเส้นทางขนส่งพลังงานทางทะเลในระดับสูง ประเทศไทย แม้จะอยู่ไกลจากพื้นที่ขัดแย้ง แต่ได้รับผลกระทบด้านวิกฤตพลังงานอย่างรุนแรงด้วยเช่นกัน ประเทศไทยในปี ค.ศ. 2025 ยังคงพึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูงประมาณร้อยละ 70–72 ของการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้น โดยมีมูลค่าการนำเข้าพลังงานประมาณ 1.33 ล้านล้านบาท สะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงทางพลังงานของไทยยังผูกพันอย่างใกล้ชิดกับราคาพลังงานโลก อัตราแลกเปลี่ยน และความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. การเกิดวิกฤตนี้ประชาชนมีความตระหนักในเรื่องของการขาดแคลนน้ำมัน และน้ำมันปรับราคาสูงขึ้น มีการกักตุน จากผู้จำหน่าย ทำให้มีการแย่งกันซื้อน้ำมันไปกักตุน และปั้มน้ำมันจำกัดการซื้อ ยิ่งส่งผลให้เกิดความตื่นตระหนก ทำให้รัฐบาลต้องออกมาชี้แจงว่ามีน้ำมันเพียงพอก็ตาม ตลาดพลังงานโลกกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคไฟฟ้าและพลังงานสะอาดมากขึ้น โดยองค์การพลังงานระหว่างประเทศชี้ว่า นโยบายพลังงานของไทยกำลังปรับเพื่อลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติและรองรับ

พลังงานหมุนเวียนที่มีต้นทุนลดลง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวยังไม่สามารถลดความเสี่ยงจากน้ำมันและก๊าซได้ทันที เพราะภาคขนส่ง การบิน อุตสาหกรรม และการผลิตไฟฟ้าบางส่วนยังต้องพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอยู่มาก

3) สถานการณ์พลังงานระดับประเทศ ในระดับประเทศ โครงสร้างพลังงานไทยมีลักษณะพึ่งพาพลังงานนำเข้าและพลังงานฟอสซิลในระดับสูง โดยปี 2024 การใช้พลังงานขั้นต้นของไทยมาจาก ก๊าซธรรมชาติประมาณ 41.9% และ น้ำมันประมาณ 40.3% รวมกันมากกว่า 82% ของพลังงานขั้นต้นทั้งหมด ประเทศไทยยังพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลในระดับสูง ขณะที่พลังงานสะอาดในระบบพลังงานรวมยังมีสัดส่วนต่ำ โดยหมวดไฟฟ้าพลังน้ำ ไฟฟ้านำเข้าคิดเป็นประมาณ 3.5% อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะภาคไฟฟ้า พลังงานหมุนเวียนมีบทบาทมากขึ้น โดยมีสัดส่วนประมาณ 19.56% ของการผลิตไฟฟ้าไทยในปี 2023 สะท้อนว่าไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านพลังงาน แต่ยังมีข้อจำกัดจากการพึ่งพาน้ำมันนำเข้าและก๊าซธรรมชาติเป็นฐานหลักของระบบเศรษฐกิจและไฟฟ้า สถานการณ์พลังงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งผลกระทบต่อโครงสร้างฐานรากจากราคาพลังงานที่สูง เช่นภาคการเกษตรได้รับผลกระทบจากราคาน้ำมันดีเซล ปุ๋ย ค่าขนส่ง เครื่องจักรที่ราคาสูงขึ้น ภาคการประมงกระทบจากต้นทุนน้ำมันเรือ ภาคการท่องเที่ยวมีผลกระทบจากค่าน้ำมัน ไม่ว่าจะต้นทุนค่าขนส่งและต้นทุนการเดินทาง และในส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย จึงได้รับผลกระทบต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้มีความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น

ดังนั้นประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบจากวิกฤตพลังงาน ค.ศ. 2026 ทำหน้าที่เป็น “กระจกสะท้อน” ความเปราะบางของระบบพลังงานไทย กล่าวคือ เมื่อเกิดแรงกระแทกจากภายนอก ประเทศไทยต้องเผชิญผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค ภาคธุรกิจ ท้องถิ่น และครัวเรือนพร้อมกัน ขณะที่รัฐต้องแบกรับแรงกดดันทั้งด้านราคาพลังงาน ค่าครองชีพ เสถียรภาพทางสังคม และวินัยการคลัง

ในทัศนะของผู้เขียน: การรับมือวิกฤตพลังงานของประเทศไทย

ในกรณีของประเทศไทย ความเปราะบางดังกล่าวมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการนำเข้าพลังงานและมีความเข้มข้นด้านพลังงานในภาคการผลิตสูง ส่งผลให้ประเทศมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของราคาพลังงานโลก ขณะเดียวกัน ข้อจำกัดด้านนโยบายและแรงกดดันทางการเมืองภายในประเทศยังเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปเชิง

โครงสร้าง อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในระดับมหภาค จึงอาจยังไม่ครอบคลุมความแตกต่างในระดับจุลภาคระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจหรือกลุ่มรายได้ อีกทั้งความไม่แน่นอนของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์อาจทำให้ข้อสรุปบางประการต้องได้รับการทบทวนในอนาคต

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับการใช้พลังงาน กล่าวคือ ยิ่งเศรษฐกิจขยายตัวมากเท่าใด ความต้องการใช้พลังงานก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศรายได้ปานกลาง พลังงานจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชน เมื่อเกิดความผันผวนด้านพลังงาน ย่อมส่งผลกระทบต่อในวงกว้างต่อทั้งภาคเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การรับมือกับวิกฤตพลังงานจึงมิใช่เพียงมาตรการเฉพาะหน้า หากแต่เป็นภารกิจเชิงนโยบายที่ต้องอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และต้องพึ่งพาแหล่งพลังงานจากศักยภาพภายในประเทศให้มากขึ้นโดยเฉพาะภายใต้บริบทของความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่ออุปทานพลังงานโลก ประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนจากแนวทาง “บรรเทาราคา” ไปสู่แนวทาง “สร้างภูมิคุ้มกันเชิงโครงสร้าง” โดยประกอบด้วย 1) การกระจายแหล่งพลังงานและลดการพึ่งพาการนำเข้า 2) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง อุตสาหกรรม และครัวเรือน 3) การลงทุนในพลังงานสะอาดและโครงสร้างพื้นฐานระบบไฟฟ้า 4) การช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเปราะบางแบบตรงเป้าหมาย และ 5) การกระจายอำนาจด้านพลังงานสู่ท้องถิ่นผ่านพลังงานชุมชนและระบบผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก

องค์ความรู้ใหม่

การรับมือกับวิกฤตการณ์พลังงานสามารถจำแนกได้เป็น 3 ฉากทัศน์สำคัญ ซึ่งแต่ละฉากทัศน์มีนัยต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐแตกต่างกันไป

ฉากทัศน์แรกคือ การลดการพึ่งพิงพลังงาน แนวทางนี้มุ่งลดการใช้พลังงานลงโดยตรงทั้งในภาคการผลิต การขนส่ง และการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน แม้มาตรการดังกล่าวอาจช่วยบรรเทาความเสี่ยงจากการขาดแคลนพลังงานหรือราคาพลังงานที่ผันผวนได้ในระยะสั้น แต่ก็มีข้อจำกัดสำคัญ คืออาจส่งผลกระทบต่อกำลังการผลิตทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตของประชาชน และประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยรวม

ฉากทัศน์ที่สองคือ การแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่เพิ่มเติม โดยการหันไปพึ่งพาแหล่งพลังงานจากภูมิภาคอื่นหรือจากผู้ผลิตรายใหม่ แนวทางนี้ดูเสมือนเป็นการกระจายความเสี่ยง

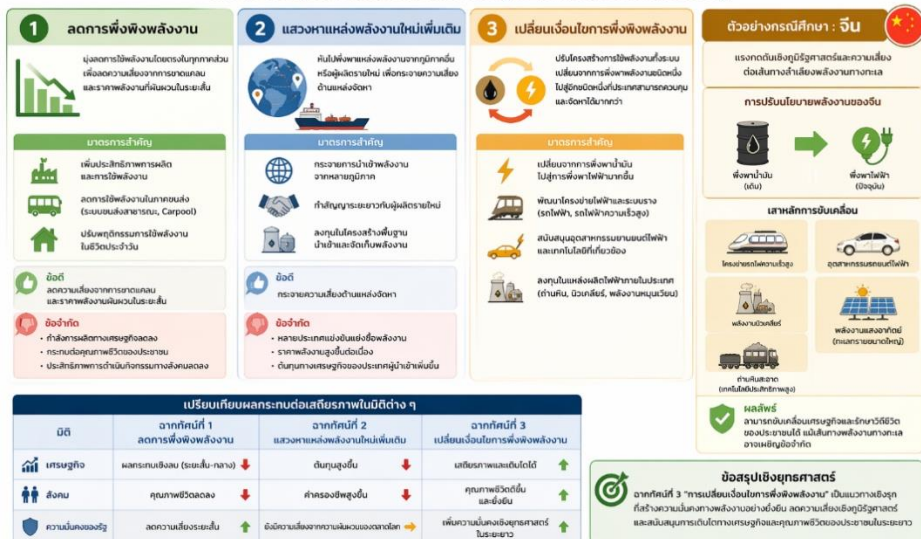

ด้านแหล่งจัดหา แต่ในทางปฏิบัติกลับเผชิญข้อท้าทายไม่น้อย เนื่องจากหลายประเทศต่างมีแนวโน้มใช้ยุทธศาสตร์เดียวกัน จึงอาจนำไปสู่การแข่งขันแย่งชิงพลังงานในตลาดโลก ส่งผลให้ราคาพลังงานปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังซ้ำเติมต้นทุนทางเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้า

ฉาบทศน์ที่สามคือ การเปลี่ยนเงื่อนไขการพึ่งพิงพลังงาน ซึ่งเป็นแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่มีได้มุ่งลดการใช้พลังงานโดยตรง และมีได้จำกัดอยู่เพียงการแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่จากภายนอกเท่านั้น หากแต่เป็นการปรับโครงสร้างการใช้พลังงานทั้งระบบ โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาพลังงานชนิดหนึ่งไปสู่อีกชนิดหนึ่งที่ประเทศสามารถควบคุมและจัดหาได้มากกว่า ตัวอย่างที่มักถูกยกขึ้นศึกษา คือกรณีของจีนซึ่งเผชิญแรงกดดันเชิงภูมิรัฐศาสตร์และความเสี่ยงต่อเส้นทางลำเลียงพลังงานทางทะเล จีนจึงเร่งปรับนโยบายพลังงานจากการพึ่งพาน้ำมันไปสู่อุปทานไฟฟ้ามากขึ้น ผ่านการพัฒนาโครงข่ายรถไฟไฟฟ้าความเร็วสูง การสนับสนุนอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า และการลงทุนในแหล่งผลิตไฟฟ้าภายในประเทศ ทั้งจากถ่านหิน พลังงานนิวเคลียร์ และพลังงานแสงอาทิตย์ในพื้นที่ทะเลทรายขนาดใหญ่ แนวทางดังกล่าวช่วยให้จีนมีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและรักษาวิถีชีวิตของประชาชนได้ แม้ในภาวะที่เส้นทางพลังงานทางทะเลอาจเผชิญข้อจำกัด

3 ฉาบทศน์การรับมือวิกฤตการณ์พลังงาน

ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ

ภาพที่ 1 ฉาบทศน์การรับมือวิกฤตการณ์พลังงาน

ที่มา ดรชนิ ศรีอนันต์รักษา

ในบริบทของประเทศไทย ฉาบทศน์ที่สามนับว่ามีความน่าสนใจอย่างยิ่งในเชิงนโยบาย เนื่องจากเป็นแนวทางที่ไม่จำเป็นต้องลดระดับการใช้พลังงานลงจนกระทบต่อการผลิตและการดำรงชีวิต แต่เป็นการเปลี่ยนชนิดพลังงานและแหล่งพลังงานให้สอดคล้องกับศักยภาพ

ภายในประเทศมากขึ้น กล่าวคือ ไทยควรทบทวนนโยบายพลังงานในระดับยุทธศาสตร์ โดยมุ่งลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า และหันมาเน้นการผลิตพลังงานภายในประเทศให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นพลังงานหมุนเวียน พลังงานไฟฟ้า หรือแหล่งพลังงานทางเลือกอื่นที่สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยเสริมความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ แต่ยังเป็นการวางรากฐานใหม่ให้ระบบเศรษฐกิจไทยสามารถปรับตัวต่อวิกฤตการณ์พลังงานโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

สรุป

วิกฤตพลังงานปี ค.ศ. 2026 เป็นตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางเชิงโครงสร้างของระบบพลังงานโลก ซึ่งยังคงผูกพันอย่างใกล้ชิดกับภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ความขัดแย้งในตะวันออกกลางและการหยุดชะงักของเส้นทางลำเลียงพลังงานสำคัญ โดยเฉพาะช่องแคบฮอร์มุซ ได้ส่งผลให้ราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติปรับตัวสูงขึ้นอย่างรุนแรง และก่อให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในหลายประเทศทั่วโลก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ความผันผวนของราคาพลังงานมิได้เกิดจากข้อจำกัดด้านอุปทานเพียงอย่างเดียว หากยังเกี่ยวข้องกับอำนาจตลาด ความคาดการณ์ของนักลงทุน และพฤติกรรมเชิงยุทธศาสตร์ของผู้ประกอบการ ภายใต้บริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองพลังงานที่พลังงานมิได้เป็นเพียงสินค้า หากแต่เป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์และเครื่องมือแห่งอำนาจของรัฐ ในกรณีของประเทศไทย วิกฤตดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของโครงสร้างเศรษฐกิจที่ยังพึ่งพาการนำเข้าพลังงานในระดับสูง ส่งผลให้ประเทศมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของตลาดพลังงานโลก แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายด้านความมั่นคงทางพลังงานและการส่งเสริมพลังงานสะอาดอย่างต่อเนื่อง แต่การเปลี่ยนผ่านพลังงานยังเผชิญข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุน บทความนี้เสนอว่า แนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยคือ “การเปลี่ยนเงื่อนไขการพึ่งพาพลังงาน” โดยลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้าและเพิ่มการผลิตพลังงานจากศักยภาพภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นพลังงานหมุนเวียน พลังงานไฟฟ้า หรือเทคโนโลยีพลังงานทางเลือกอื่น ๆ ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

เอกสารอ้างอิง

- Bridge, G., & Le Billon, P. (2017). *Oil*. Cambridge: Polity Press.
- Goldthau, A., & Witte, J. M. (2010). *Global energy governance: The new rules of the game*. Retrieved April 13, 2026, from <https://www.brookings.edu/book/global-energy-governance/>
- Sovacool, B. K. (2016). *How long will it take? Conceptualizing the temporal dynamics of energy transitions*. Retrieved April 13, 2026, from <https://doi.org/10.1016/j.erss.2015.12.020>
- Yergin, D. (2011). *The quest: Energy, security, and the remaking of the modern world*. Penguin Press.
- International Energy Agency (IEA). (2024). *Global Energy Review 2024* Retrieved April 13, 2026, from <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2024>
- International Monetary Fund (IMF). (2023). *World Economic Outlook 2023: Inflation and energy shocks*. Retrieved April 13, 2026, from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
- Energy Institute. (2025). *Statistical Review of World Energy 2025*. Retrieved April 13, 2026, from <https://www.energyinst.org/statistical-review>
- U.S. Energy Information Administration (EIA). (2026). *Short-Term Energy Outlook*. Retrieved April 13, 2026, from <https://www.eia.gov/outlooks/steo/>
- Geels, F. W. (2002). Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: A multi-level perspective and a case-study. *Research Policy*, 31(8–9), 1257–1274.
- Gilpin, R. (2001). *Global political economy: Understanding the international economic order*. Princeton University Press.
- Ministry of Energy. (2024). *National energy plan (NEP)*. Ministry of Energy, Thailand.